

ФЛОРА СУДИННИХ РОСЛИН ЗАПЛАВНИХ ЕКОСИСТЕМ МІСТА ЛУЦЬКА ТА ЙОГО ОКОЛИЦЬ

Юлія Василівна Козак

Козак Ю.В. Флора судинних рослин заплавних екосистем міста Луцька та його околиць // Наукові основи збереження біотичної різноманітності. – 2017. – Том 8(15), № 1. – С. 283-297. – ISSN 2220-3087.

Заплавні екосистеми відзначаються своєрідністю природних умов і характером формування біоти. Антропогенний вплив на них призводить до різноманітних порушень у функціонуванні екосистеми. Змінюється типовий флористичний склад ценозів, спостерігається трансформація природної структури рослинності та зниження її меліоративної ролі. Знання цих змін важливе для функціонування й розвитку заплавних ценозів.

На підставі проведених досліджень уперше наведено анотований концепт флори заплавних екосистем м. Луцьк та його околиць. Встановлено, що на досліджуваній території виростає 295 видів судинних рослин, що належать до 6 класів, 45 порядків, 63 родин та 180 родів.

Основу флори (96,3% досліджуваної ценофлори) складають рослини класу *Magnoliopsida*, де представлено 30 порядків, 45 родин, 137 родів та 224 види (74,4%), та клас *Liliopsida* – (8 порядків, 11 родин, 36 родів та 66 видів (21,9%)). Інші види (3,6%) рослин належать до класів *Pinopsida*, *Bryopsida*, *Equisetopsida* та *Charopsida*.

У флорі досліджуваної території провідними родинами є *Asteraceae*, *Poaceae*, *Apiaceae*, *Rosaceae*, *Lamiaceae*. Характерним для зазначених ценофлор є панування видів родини *Asteraceae*, що відповідає природній флорі регіону досліджень. Підвищена роль родин *Apiaceae* та *Lamiaceae* є свідченням зміщення родинного спектра під впливом антропогенної трансформації у бік ксерофітизації. У складі флори заплав міста виявлено види, включені до Червоної книги України – *Epipactis helleborine*, *Dactylorhiza incarnata*, та до списку Бернської конвенції – *Ostericum palustre*.

Ключові слова: Луцьк, флора заплави, судинні рослини, систематичний аналіз

Заплавні екосистеми відзначаються своєрідністю природних умов і характером формування біоти. Територія заплав цікава як з еколого-біологічної точки зору, так і з огляду на структуру заплавних оселищ рідкісних видів та угруповань. Проте значний антропогенний вплив на них призводить до різноманітних порушень у функціонуванні екосистеми (Бурда, 1991). Змінюється типовий флористичний склад рослинних угруповань, спостерігається трансформація природної еколого-ценотичної структури рослинності та зниження її меліоративної ролі, що особливо чітко простежується в межах великих міст. Знання таких змін важливе для функціонування й розвитку прирічкових міських агломерацій.

Отже, всебічне вивчення сучасного стану флори заплавних екосистем міста Луцька та його околиць є важливим для дослідження їх еколого-ценотичної структури, з'ясування меліоративного значення рослинності, збереження біотичного різноманіття та встановлення антропогенної трансформованості міських

кого середовища.

Місто Луцьк розташоване на берегах р. Стир, на межі Волино-Подільської височини та Поліської зандрової низовини. Територія міста знаходиться на межі Руської платформи, кристалічний фундамент якої перекритий могутньою товщею осадових порід. Рельєф злегка горбистий, почленований ярами й балками, долинами річок. Перевищення відносних висот – 30-40 м. Крейдяні відклади або відслонюються на поверхню, або перекриті незначними за потужністю (3-4 м) шарами лесових порід. Долина річки Стир заплавної типу, трапецієвидної форми. Клімат помірний, вологий, із м'якою зимою, нестійкими морозами, частими відлигами, нежарким літом, затяжними весною та осінню. Пересічна температура січня - 4,9 °С, липня + 18,6 °С. За рік пересічно випадає 550 мм опадів (Маринич, 1990; Зузук, Бабиченко, 1998).

Матеріали та методика досліджень

Матеріалом для досліджень слугували польові флористичні та геоботанічні описи, зроблені впродовж сезонів 2012-2016 рр., у заплавних екосистемах м. Луцьк та його околиць. Крім цього, були критично опрацьовані гербарні фонди кафедри лісового та садово-паркового господарства Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. Польові дослідження проведені методами детально-маршрутних обстежень та напівстаціонарним на фіксованих модельних ділянках, а також камеральним опрацюванням гербарного матеріалу й описів.

Результати досліджень та їх обговорення

На підставі критичного опрацювання польових досліджень, доповнених матеріалами гербарних фондів кафедри лісового та садово-паркового господарства Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки, уперше наведено анотований конспект флори заплавних екосистем міста Луцька та його околиць. Установлено, що на дослідженій території росте 301 вид вищих рослин, які належать до 6 класів, 45 порядків, 63 родин та 180 родів. (Клоков, 1950; Вісюліна, 1970; Малиновський, 1980; Прокудин, 1987; Губанови др., 2002-2004).

Відділи у списку розміщені за системою А.Л. Тахтаджана (Brummit, 1992). Систему й номенклатуру родин відділів Equisetopsida, Pinophyta подано також за А.Л. Тахтаджаном. Роди у межах родин і види в межах родів розташовані в алфавітному порядку латинських назв. Назви видів і родів наведено відповідно до правил "Міжнародного кодексу ботанічної номенклатури" з урахуванням праць (Mosyakin, Fedoronchuk, 1999; Зиман, 2008).

Основу флори заплавних екосистем міста Луцьк та його околиць формують рослини класу Magnoliosida, з якого представлено 30 порядків (66,67% дослідженої ценофлори), 45 родин (71,43%), 137 родів (76,11%) та 224 види, що

становить 74,42%. Другим за представленістю у флорі заплав є клас Liliopsida, який репрезентують 8 порядків (17,78%), 11 родин (17,46%), 36 родів (20,0%) та 66 видів, що загалом становить 21,93%. Інші види рослин належать до класів Pinopsida, Bryopsida, Equisetopsida, а також Charopsida, їх частка незначна й становить 3,65% від дослідженої флори. Ця флора репрезентує лише частину флори Волино-Подільської височини (1893 види (Заверуха, 1985)), тому, можна вважати, що видовий склад заплавлених угруповань м. Луцьк відносно бідний.

У флорі заплав міста Луцьк та його околиць провідними родинами є *Asteraceae*, *Poaceae*, *Apiaceae*, *Rosaceae*, *Lamiaceae*. Характерним для зазначених ценофлор є панування видів родини *Asteraceae*, що відповідає природній флорі регіону досліджень. Підвищена роль родини *Apiaceae* (третій ранг) та *Lamiaceae* (п'ятий ранг), які у своєму походженні пов'язані з давньосередземноморськими флорами, є свідченням зміщення родинного спектра під впливом антропогенної трансформації у бік ксерофітизації.

У складі рослинного покриву заплавлених екосистем Луцька та певних типів ценофлор виявлено види, включені до Червоної книги України (*Epipactis helleborine* (L.) Crantz (*E. latifolia* (L.) All.) – коручка чемерникоподібна; *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó – зозульки м'ясочервоні (пальчатокорінник м'ясочервоний), такі, що є в списку Бернської конвенції (*Ostericum palustre* (Besser) Besser – маточник болотний), а також види, які потребують охорони за певних причин, які ми виокремлюємо, як регіонально рідкісні або зникаючі (*Blysmus compressus* (L.) Panz. ex Link – блісмуc стиснутий).

Відділ EQUISETOPHYTA – ХВОЩЕПОДІБНІ

КЛАС EQUISETOPSIDA – ХВОЩЕВИДНІ

Родина Equisetaceae – хвощові

1. *Equisetum arvense* L. – хвощ польовий
2. *Equisetum fluviatile* L. – хвощ річковий
3. *Equisetum palustre* L. – хвощ болотний

Відділ PINOPHYTA – ГОЛОНАСІННІ

КЛАС PINOPSIDA – ХВОЙНІ

Родина Pinaceae – соснові

4. *Picea abies* (L.) Karst. (*P. excelsa* (Lam.) Link) – ялина європейська
5. *Pinus sylvestris* L. – сосна звичайна

Відділ MAGNOLIOPHYTA – ПОКРИТОНАСІННІ

КЛАС MAGNOLIOPSIDA – ДВОДОЛЬНІ

Родина Aceraceae – кленові

6. *Acer negundo* L. – клен ясенелистий
7. *Acer platanoides* L. – клен гостролистий, клен звичайний
8. *Acer pseudoplatanus* L. – клен несправжньо-платановий, явір
9. *Acer saccharinum* L. – клен цукристий

Родина Anacardiaceae – фісташкові

10. *Rhus typhina* L. – сумах коротковолосий, оцтове дерево

Родина Amaranthaceae – щирицеві

11. *Amaranthus caudatus* L. – щириця хвостата
12. *Amaranthus retroflexus* L. – щириця зігнута

Родина Apiaceae – селерові

13. *Aegopodium podagraria* L. – яглиця звичайна
14. *Angelica sylvestris* L. – дудник лісовий
15. *Anthriscus sylvestris* (L.) Hoffm. – буги́ла лісова
16. *Carum carvi* L. – кмин звичайний
17. *Chaerophyllum temulum* L. – бутень п'янкий
18. *Cicuta virosa* L. – цику́та отруйна
19. *Conium maculatum* L. – болиголов плямистий
20. *Daucus carota* L. (*D. australis* Kotov) – морква дика
21. *Heracleum sibiricum* L. – борщівник сибірський
22. *Heracleum sosnowskyi* Manden. – борщівник сосновського
23. *Oenanthe aquatica* (L.) Poir. – омеґ водяний
24. *Ostericum palustre* (Besser) Besser – маточник болотний
25. *Pastinaca sylvestris* Mill. – пастернак дикий
26. *Pimpinella saxifraga* L. – бедринець ломикаменевий
27. *Siella erecta* (Huds.) M.Pimen. – сісла пряма
28. *Sium latifolium* L. – вех широколистий
29. *Torilis japonica* (Houtt.) DC. (*T. anthriscus* (L.) C.C.Gmel.) – ториліс японський

Родина Asteraceae – айстрові

30. *Achillea millefolium* L. (*A. submillefolium* Klok. et Krytzka) Klokov – деревій звичайний
31. *Ambrosia artemisiifolia* L. – амброзія полинолиста
32. *Arctium lappa* L. (*A. majus* Bernh., *Lappa major* Gaertn.) – лопух справжній
33. *Arctium tomentosum* Mill. (*Lappa tomentosa* Lam., *Arctium leptophyllum* Klok.) – лопух павутинистий
34. *Artemisia annua* L. – полин однорічний
35. *Artemisia vulgaris* L. – полин звичайний
36. *Bellis perennis* L. – стокротки багаторічні
37. *Bidens cernua* L. – череда поникла
38. *Bidens frondosa* L. (*Bidens melanocarpa* Wiegand) – череда листяна
39. *Bidens tripartita* L. – череда трироздільна
40. *Carduus crispus* L. (*C. incanus* Klokov) – будяк кучерявий
41. *Centaurea jacea* L. – волошка лучна
42. *Chamomilla suaveolens* (Pursh) Rydb. – лепідотека запашна, ромашка без'язичкова

43. *Cichorium intybus* L. – цикорій дикий, петрові батоги
44. *Cirsium arvense* (L.) Scop. – осот польовий
45. *Cirsium rivulare* (Jacq.) All. – осот прибережний, осот джерельний
46. *Cirsium vulgare* (Savi) Ten. – осот звичайний
47. *Conyza canadensis* (L.) Cronq. (*Erigeron canadensis* L.) – коніза канадська
48. *Eupatorium cannabinum* L. – сідач коноплевий
49. *Galinsoga ciliata* (Rafin.) Blake (*Adventina ciliata* Rafin, *Galinsoga quadriradiata* auct.) – галінсога війчата
50. *Galinsoga parviflora* Cav. – галінсога, незбутниця дрібноцвіта
51. *Helianthus tuberosus* L. – соняшник бульбистий
52. *Inula britannica* L. – оман британський
53. *Lactuca serriola* L. (*L. scariola* L.) – латук дикий, латук компасний
54. *Lapsana communis* L. – празелень звичайна
55. *Leontodon autumnalis* L. (*L. keretinus* Nyl.) – любочки осінні
56. *Onopordum acanthium* L. – татарник звичайний
57. *Rudbeckia laciniata* L. – рудбекія роздільнолиста
58. *Senecio erraticus* Bertol. (*Jacobaea aquatica* var. *erratica* (Bertol.) Pelsner et Meijden) – жовтозілля блукаюче
59. *Solidago canadensis* L. – золотушник канадський
60. *Sonchus arvensis* L. – жовтий осот польовий
61. *Sonchus asper* (L.) Hill. – жовтий осот шорсткий
62. *Sonchus oleraceus* L. (*S. laevis* Vill.) – жовтий осот городній
63. *Stenactis annua* Nees. – стенактис однорічний
64. *Taraxacum officinale* Wigg. aggr. – кульбаба лікарська
65. *Tussilago farfara* L. – підбіл звичайний, мати-й-мачуха
66. *Xanthium strumarium* L. – нетреба звичайна

Родина Balsaminaceae – бальзамінові

67. *Impatiens parviflora* DC. – розрив-трава дрібноквіткова

Родина Betulaceae – березові

68. *Alnus glutinosa* (L.) Gaertn. (*A. vulgaris* Pers.) – вільха клейка, вільха чорна
69. *Betula pendula* Roth (*B. alba* auct. non L., *B. verrucosa* Ehrh.) – береза повисла, береза бородавчата
70. *Carpinus betulus* L. – граб звичайний
71. *Corylus avellana* L. – ліщина звичайна

Родина Boraginaceae – шорстколисті

72. *Echium vulgare* L. – синяк звичайний
73. *Myosotis scorpioides* L. (*Myosotis palustris* (L.) Nathh.) – незабудка болотна
74. *Symphytum officinale* L. – живокіст лікарський

Родина Brassicaceae – капустяні

75. *Capsella bursa-pastoris* (L.) Medik. (*Thlaspi bursa-pastoris* L.) – грицики звичайні

76. *Cardamine pratensis* L. – жеруха лучна

77. *Erysimum cheiranthoides* L. – жовтушник лакфіолеподібний

78. *Lepidium rudemale* L. – хрінниця смердюча

79. *Rorippa amphibia* (L.) Besser – водяний хрін земноводний

80. *Rorippa palustris* (L.) Besser – водяний хрін болотний

81. *Rorippa sylvestris* (L.) Besser – водяний хрін лісовий

82. *Sisymbrium officinale* (L.) Scop. – сухоребрик лікарський

Родина Cannabaceae – коноплеві

83. *Humulus lupulus* L. – хміль звичайний

Родина Saprifoliaceae – жимолостеві

84. *Sambucus ebulus* L. – бузина трав'яниста

85. *Sambucus nigra* L. – бузина чорна

86. *Viburnum opulus* L. – калина звичайна

Родина Caryophyllaceae – гвоздичні

87. *Cerastium holosteoides* Fries (*Cerastium caespitosum* Gilib. non illegit.) – роговик дернистий

88. *Coccyanthe flos-cuculi* (L.) Fourg. (*Lychnis flos-cuculi* L., *Coronaria flos-cuculi* (L.) A. Braun) – зозулин цвіт звичайний

89. *Melandrium album* (Mill.) Garcke (*Lychnis alba* Mill.) – куколиця біла

90. *Myosoton aquaticum* (L.) Moench, (*Malachium aquaticum* (L.) Fries), слабник водяний

91. *Stellaria graminea* L. – зірочник злаковидний

92. *Stellaria media* (L.) Vill. – зірочник середній, мокрець

93. *Stellaria nemorum* L. – зірочник гайовий

94. *Stellaria palustris* Retz. – зірочник болотний

Родина Celastraceae – бруслинові

95. *Euonymus europaea* L. – бруслина європейська

Родина Chenopodiaceae – лободові

96. *Atriplex patula* L. – лутига розлога

97. *Chenopodium album* L. (*C. leiospermum* DC.) – лобода біла

98. *Chenopodium polyspermum* L. – лобода багатонасінна

Родина Convolvulaceae – березкові

99. *Calystegia sepium* (L.) R.Br. – плетуха звичайна

100. *Convolvulus arvensis* L. – березка польова

101. *Cuscuta europaea* L. – повитиця європейська

Родина Cornaceae – деренові

102. *Swida alba* (L.) Opiz – свидина біла

103. *Swida sanguinea* (L.) Opiz – свидина криваво-червона

Родина Crassulaceae – товстолисті

104. *Sedum ruprechtii* (Jalas) Omelcz. (*Sedum telephium* L.) – очиток Рупрехта, о. звичайний, заяча капуста звичайна

Родина Cucurbitaceae – гарбузові

105. *Cucurbita pepo* L. – гарбуз звичайний
106. *Echinocystis lobata* (Michx.) Torr. et A.Gray (*E. echinata* (Muehl. ex Willd.) Britt., Sterns et Poggenb.) – ехіноцистис шипуватий

Родина Euphorbiaceae – молочайні

107. *Euphorbia lucida* Waldst. et Kit. – молочай глянсуватий (блискучий)

Родина Fabaceae – бобові

108. *Lathyrus palustris* L. – чина болотна
109. *Lathyrus pratensis* L. – чина лучна
110. *Lathyrus tuberosus* L. – чина бульбиста
111. *Lotus corniculatus* L. (*L. ucrainicus* Klok.) – лядвенець рогатий
112. *Lotus uliginosus* Schkuhr – лядвенець трясовинний
113. *Medicago falcata* L. (*M. procumbens* Besser) – люцерна лежача
114. *Medicago lupulina* L. – люцерна хмелевидна
115. *Melilotus albus* Medik. (*M. vulgaris* (Hayne) Willd.) – буркун білий
116. *Melilotus officinalis* (L.) Pall. (*M. arvensis* Wallr.) – буркун лікарський
117. *Ononis arvensis* L. (*O. intermedia* C.A.Mey. ex Rouy) – вовчуг польовий
118. *Trifolium fragiferum* L. – конюшина суницевидна
119. *Trifolium pratense* L. – конюшина лучна
120. *Trifolium repens* L. – конюшина повзуча
121. *Vicia cracca* L. – горошок мишачий
122. *Vicia sepium* L. – горошок плотовий
123. *Vicia tetrasperma* (L.) Schreb. (*Ervum tetrasperum* L.) – горошок чотиринасінний

Родина Fagaceae – букові

124. *Quercus robur* L. (*Q. pedunculata* Ehrh.) – дуб звичайний
125. *Quercus rubra* L. – дуб червоний

Родина Geraniaceae – геранієві

126. *Geranium pratense* L. – герань лучна
127. *Geranium robertianum* L. – герань Робертова
128. *Geranium sibiricum* L. – герань сибірська

Родина Hippocastanaceae – гіркокаштанові

129. *Aesculus hippocastanum* L. – гіркокаштан звичайний

Родина Hypericaceae – звіробійні

130. *Hypericum perforatum* L. – звіробій звичайний

Родина Juglandaceae – горіхові

131. *Juglans regia* L. – горіх грецький, або волоський

Родина *Lamiaceae* – губоцвіті

132. *Ballota ruderalis* Sw. – м'яточник бур'яновий
133. *Galeopsis bifida* Boenn. – жабрій двонарізаний
134. *Galeopsis pubescens* Besser – жабрій пухнатий
135. *Galeopsis speciosa* Mill. – жабрій гарний
136. *Glechoma hederacea* L. – розхідник звичайний
137. *Lamium album* L. (*L. dumeticola* Klokov) – глуха кропива біла
138. *Leonurus cardiaca* L. – собача кропива звичайна, собача кропива серцеца
139. *Lycopus europaeus* L. – вовконіг європейський
140. *Mentha aquatica* L. – м'ята водяна
141. *Mentha arvensis* L. (*M. gentilis* L.) – м'ята польова
142. *Mentha longifolia* (L.) Huds. (*Mentha silvestris* L.) – м'ята довголиста
143. *Mentha piperita* L. – м'ята перцева
144. *Mentha verticillata* L. – м'ята кільчаста
145. *Prunella vulgaris* L. – суховершки звичайні
146. *Scutellaria galericulata* L. – шоломниця звичайна
147. *Stachys palustris* L. – чистець болотний

Родина *Lythraceae* – плакунові

148. *Lythrum salicaria* L. – плакун верболистий

Родина *Oleaceae* – маслинові

149. *Forsythia europaea* Degen et Bald. – форзиція європейська
150. *Fraxinus excelsior* L. – ясен звичайний
151. *Fraxinus pennsylvanica* March. – ясен пенсильванський
152. *Syringa vulgaris* L. – бузок звичайний

Родина *Onagraceae* – онагрові

153. *Circaea lutetiana* L. – цирцея звичайна
154. *Epilobium hirsutum* (L.) Scop. – зніт шорсткий
155. *Epilobium parviflorum* Schreb. – зніт дрібноквітковий
156. *Epilobium roseum* Schreb. – зніт рожевий
157. *Epilobium tetragonum* L. – зніт чотиригранний

Родина *Oxalidaceae* – квасеницеві

158. *Xanthoxalis corniculata* (L.) Small – ксантоксаліс рогата
159. *Xanthoxalis fontana* (Bunge) Holub – ксантоксаліс джерельна

Родина *Papaveraceae* – макові

160. *Chelidonium majus* L. – чистотіл великий

Родина *Plantaginaceae* – подорожникові

161. *Plantago lanceolata* L. – подорожник ланцетолистий
162. *Plantago major* L. – подорожник великий

Родина *Polygonaceae* – гречкові

163. *Polygonum amphibium* L. – гірчак земноводний

164. *Polygonum aviculare* L. s.str. – гірчак звичайний, спориш
165. *Polygonum convolvulus* L. – гірчак березковидний
166. *Polygonum hydropiper* L. – гірчак перцевий
167. *Polygonum lapathifolium* L. – гірчак вузлуватий
168. *Rumex acetosa* L. – щавель кислий
169. *Rumex confertus* Willd. – щавель кінський
170. *Rumex conglomeratus* Murr. – щавель скупчений
171. *Rumex crispus* L. – щавель кучерявий
172. *Rumex longifolius* DC. (*R. domesticus* C.Hart.) – щавель довголистий
173. *Rumex maritimus* L. – щавель морський
174. *Rumex obtusifolius* L. – щавель туполистий

Родина Primulaceae – первоцвіти

175. *Anagallis arvensis* L. – курячі очки польові
176. *Lysimachia nummularia* L. – вербозілля лучне
177. *Lysimachia vulgaris* L. – вербозілля звичайне
178. *Naumburgia thyrsiflora* (L.) Reichenb. – кизляк китицецвітій
179. *Primula vulgaris* Huds. – первоцвіт звичайний

Родина Ranunculaceae – жовтецеві

180. *Caltha palustris* L. (*C. vulgaris* Schott, Nyman et Kotschy) – калюжниця болотна
181. *Ranunculus acris* L. (*R. acer* auct.) – жовтець їдкий
182. *Ranunculus repens* L. – жовтець повзучий
183. *Ranunculus sceleratus* L. – жовтець отруйний
184. *Thalictrum flavum* L. – рутвиця жовта

Родина Rosaceae – розові

185. *Agrimonia eupatoria* L. (*A. adscendens* Andrz., *A. officinalis* Lam. ex Poir.) – парило звичайне
186. *Armeniaca vulgaris* Mill. – абрикос звичайний
187. *Cerasus vulgaris* Mill. – вишня звичайна
188. *Crataegus monogyna* L. – глід одноматочковий
189. *Filipendula denudata* (J. et C.Presl) Fritsch – гадючник голий
190. *Geum rivale* L. – гравілат річковий
191. *Geum urbanum* L. – гравілат міський
192. *Malus domestica* Borkh. – яблуна домашня
193. *Padus avium* Mill. (*P. racemosa* (Lam.) Gilib.) – черемха звичайна
194. *Potentilla anserina* L. – перстач гусячий, гусяча лапка
195. *Potentilla argentea* L. – перстач сріблястий
196. *Potentilla reptans* L. – перстач повзучий
197. *Prunus divaricata* Ledeb. (*Prunus carasifera* Ledeb.) – слива розлога, алича
198. *Pyrus communis* L. – груша звичайна
199. *Rubus caesius* L. – ожина сиза

- 200. *Rubus idaeus* L. – малина
- 201. *Sorbus aucuparia* L. – горобина звичайна
- 202. *Sorbus intermedia* (Ehrh.) Pers. – горобина проміжна

Родина Rubiaceae – маренові

- 203. *Galium aparine* L. – підмаренник чіпкий
- 204. *Galium palustre* L. – підмаренник болотний
- 205. *Galium rivale* (Sibth. et Smith) Griseb. – підмаренник прибережний
- 206. *Galium uliginosum* L. – підмаренник багновий

Родина Salicaceae – вербові

- 207. *Populus alba* L. – тополя біла, тополя срібляста
- 208. *Populus nigra* L. – тополя чорна
- 209. *Salix alba* L. (*S. vitellina* L.) – верба біла
- 210. *Salix aurita* L. – верба вушката
- 211. *Salix cinerea* L. – верба попеляста
- 212. *Salix fragilis* L. – верба ламка
- 213. *Salix purpurea* L. – верба пурпурова
- 214. *Salix triandra* L. – верба тритичинкова
- 215. *Salix viminalis* L. – верба прутувидна

Родина Scrophulariaceae – ранникові

- 216. *Linaria vulgaris* Mill. – льонок звичайний
- 217. *Odontites vulgaris* Moench. (*O. serotinus* Dumort.) – кравник звичайний
- 218. *Scrophularia umbrosa* Dumort. (*S. alata* Gilib.) – ранник тіньовий
- 219. *Veronica anagallis-aquatica* L. – вероніка джерельна
- 220. *Veronica chamaedrys* L. – вероніка дібровна
- 221. *Veronica longifolia* L. – вероніка довголиста

Родина Solanaceae – пасльонові

- 222. *Solanum dulcamara* L. – паслін солодко-гіркий
- 223. *Solanum nigrum* L. (*S. flavescens* Andrz.) – паслін чорний
- 224. *Solanum tuberosum* L. – картопля

Родина Tiliaceae – липові

- 225. *Tilia cordata* Mill. (*T. parvifolia* Hoffm.) – липа серцелиста

Родина Ulmaceae – в'язові

- 226. *Ulmus glabra* Huds. (*Ulmus scabra* Mill.) – в'яз голий, в'яз гірський

Родина Urticaceae – кропива

- 227. *Urtica dioica* L. – кропива дводомна

Родина Valerianaceae – валеріанові

- 228. *Valeriana officinalis* L. (*V. exaltata* J.C. Mikan.) – валеріана лікарська

Родина Vitaceae – виноградові

- 229. *Parthenocissus quinquefolia* (L.) Planch. – дикий виноград п'яти-листочковий

КЛАС LILIOPSIDA – ОДНОДОЛЬНІ

Родина Alismataceae – частухові

230. *Alisma plantago-aquatica* L. – частуха подорожникова
231. *Sagittaria sagittifolia* L. (*S. natans* Pall.) – стрілолист стрілолистий

Родина Araceae – ароїдні

232. *Acorus calamus* L. – лепеха звичайна

Родина Butomaceae – сусакові

233. *Butomus umbellatus* L. – сусак зонтичний

Родина Cyperaceae – осокові

234. *Blysmus compressus* (L.) Panz. ex Link – блісмус стиснутий
235. *Bolboschoenus maritimus* (L.) Palla (*Scirpus maritimus*) – бульбокомиш морський
236. *Carex acuta* L. – осока гостра
237. *Carex acutiformis* Ehrh. – осока гостровидна
238. *Carex appropinquata* Schum. (*Carex paradoxa* Willd.) – осока зближена
239. *Carex caespitosa* L. – осока дерниста
240. *Carex contigua* Норпе (*Carex spicata* Huds.) – осока колосиста
241. *Carex disticha* Huds. – осока дворядна
242. *Carex flava* L. – осока жовта
243. *Carex nigra* (L.) Reichard (*C. vulgaris* L.) – осока чорна
244. *Carex panicea* L. – осока просовидна
245. *Carex pilosa* Scop. – осока волосиста
246. *Carex pseudocyperus* L. – осока несправжньоосмикавцева
247. *Carex riparia* Curt. – осока побережна
248. *Carex rostrata* Stokes. – осока здута
249. *Carex sylvatica* Huds. – осока лісова
250. *Carex vesicaria* L. (*C. inflata* Huds.) – осока пухирчаста
251. *Carex vulpina* L. – осока лисяча
252. *Carex flava* L. – осока жовта
253. *Eleocharis palustris* (L.) Roem. et Schult. – ситняг болотний
254. *Eriophorum angustifolium* Honck. – пухівка вузьколиста
255. *Scirpus sylvaticus* L. – комиш лісовий

Родина Iridaceae – півникові

256. *Iris pseudacorus* L. – півники болотні

Родина Juncaceae – ситникові

257. *Juncus articulatus* L. (*J. lamprocarpus* Ehrh.) – ситник членистий
258. *Juncus compressus* Jacq. – ситник стиснутий
259. *Juncus inflexus* L. (*J. glaucus* Ehrh.) – ситник пониклий
260. *Juncus tenuis* Willd. (*Juncus macer* S.F.Gray) – ситник тонкий

Родина Lemnaceae – рясківі

261. *Lemna minor* L. – ряска мала

262. *Lemna trisulca* L. – ряска триборозенчаста
263. *Wolffia arrhiza* (L.) Horkele ex Wimm. – вольфія безкоренева

Родина *Orchidaceae* – зозулинцеві

264. *Epipactis helleborine* (L.) Crantz (*E. latifolia* (L.) All.) – коручка чемер-
никоподібна
265. *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó – зозульки м'ясочервоні (пальчатокорінник м'ясочервоний)

Родина *Poaceae* – тонконогові

266. *Agrostis stolonifera* L. – мітлиця повзуча
267. *Alopecurus geniculatus* L. – китник (лисохвіст) колінчастий
268. *Alopecurus pratensis* L. – китник лучний, лисохвіст
269. *Bromus inermis* Leyss. (*Bromopsis inermis* (Leyss.) Holub) – бромус без-
остий
270. *Bromus mollis* L. – бромус м'який
271. *Calamagrostis epigeios* (L.) Roth – куничник наземний
272. *Cynosurus cristatus* L. – гребінник звичайний
273. *Dactylis glomerata* L. – грястиця збірна
274. *Dactylis glomerata* subsp. *lobata* (Drejer) H.Lindb. (*D. polygama* Horv.)
– грястиця широколиста
275. *Echinochloa crus-galli* (L.) Beauv. – плоскуха звичайна, півняче перо
276. *Elytrigia repens* (L.) Nevski – пирій повзучий
277. *Festuca gigantea* (L.) Vill. – костриця гігантська
278. *Festuca pratensis* Huds. (*F. elatior* L., nom. utique rej.) – костриця лучна
279. *Festuca rubra* L. s.str. – костриця червона
280. *Glyceria fluitans* (L.) R.Br. – лепешняк плавучий
281. *Glyceria maxima* (C.Hartm.) Holmb. – лепешняк великий
282. *Holcus lanatus* L. – медова трава шерстиста
283. *Leersia oryzoides* (L.) Sw. – леерсія рисовидна, дикий рис
284. *Lolium perenne* L. (*L. marschallii* Steven) – пажитниця багаторічна
285. *Phalaroides arundinacea* (L.) Rausch. – очеретянка звичайна
286. *Phleum pratense* L. (*P. nodosum* L.) – тимофіївка лучна
287. *Phragmites australis* (Cav.) Trin. ex Steud. – очерет звичайний
288. *Poa annua* L. – тонконіг однорічний
289. *Poa compressa* L. – тонконіг стиснутий
290. *Poa palustris* L. – тонконіг болотний
291. *Poa pratensis* L. – тонконіг лучний
292. *Poa trivialis* L. – тонконіг звичайний
293. *Setaria glauca* (L.) P.Beauv. (*S. pumila* (Poir.) Roem. et Schult.) – мишій
сизий

Родина *Sparganiaceae* – їжачоголівкові

294. *Sparganium emersum* Rehman – їжача голівка зринувшя

Родина *Tyrphaceae* – ро́гози

295. *Typha latifolia* L. – ро́гіз широколистий

Також виявлено 5 видів мохів:

1. *Calliergonella cuspidata* (Hedw.) Loeske – ралергонелла госпотокінцева;
2. *Drepanocladus aduncus* (Hedw.) – дрепаноклад крючкато-зігнутий;
3. *Brachythecium rivulare* Schimp. in B.S.G. – брахитеціум струмковий;
4. *Oxyrrhynchium hians* (Hedw.) Loeske – еврinxіум зіяючий;
5. *Plagiomnium ellipticum* (Brid.) T.Kop. – плагіомній еліптичний.

Та один вид з високоорганізованих водоростей, що належить до вищих рослин

1. *Chara vulgaris* L. – хара звичайна.

Висновки

Унаслідок проведених досліджень заплавлених екосистем міста Луцьк та його околиць вперше складено повний список судинних рослин, який нараховує 295 видів. Подальша робота полягає у встановленні ступеня антропоїчної трансформації досліджуваних заплавлених екосистем.

-
- Бурда Р.И. Антропогенная трансформация флоры. – К.: Наук. думка, 1991. – 168 с.
- Вісюліна О.Д. (ред.) Бур'яни України: визначник-довідник / відп. ред. О.Д. Вісюліна. – К.: Наук. думка, 1970. – 508 с.
- Губанов И.А., Киселева К.В., Новиков В.С., Тихомиров В.Н. Иллюстрированный определитель растений Средней России. – М.: Изд-во науч. изданий КМК, Ин-т технол. исследований, 2002-2004. – Т. 1. – 526 с.; Т. 2. – 543 с.; Т. 3. – 520 с.
- ЗАВЕРУХА Б.В. Сосудистые растения // Природа Украинской ССР. Растительный мир / Отв. ред. Шеляг-Сосонко Ю.Р. – К., 1985. – С.
- ЗИМАН С.М. Тривимний словник назв судинних рослин флори України. – К.: Фітосоціоцентр, 2008. – 320 с.
- ЗУЗУКА Ф.В., БАБИЧЕНКО В.Н. Климат Луцька / под ред. В.Н. Бабиченко. – Л.: Гидрометеиздат, 1988. – 177 с.
- КЛОКОВ М.В. (ред.) Визначник рослин УРСР / за ред. М.В. Клокова. – К.; Х.: Держ. вид-во сільськогосп. л-ри, 1950. – 927 с.
- МАЛИНОВСЬКИЙ К.А. Рослинність високогір'я Українських Карпат. – К.: Наук.думка, 1980. – 268 с.
- МАРИНИЧ О.М. (ред.) Географічна енциклопедія України: в 3-х т. / відп. ред. О. М. Маринич. – К.: Укр. рад. енцикл. ім. М.П. Бажана, 1990. – Т. 2 : 3–О. – 480 с.
- ПРОКУДИН Ю.Н. (ред.) Определитель высших растений Украины / отв. ред. Ю.Н. Прокудин. – К.: Наук. думка, 1987. – 547 с.
- ШЕЛЯГ-СОСОНКО Ю.Р. Червона книга України: Рослинний світ. – К.: Укр. енцикл. ім. М.П. Бажана, 1996. – 603 с.
- MOSYAKIN S.L., FEDORONCHUK M.M. Vascular plants of Ukraine. A nomenclature checklist. – Kyiv, 1999. – 345 p.

ФЛОРА СОСУДИСТЫХ РАСТЕНИЙ ПОЙМЕННЫХ ЭКОСИСТЕМ ГОРОДА ЛУЦК И ЕГО ОКРЕСТНОСТЕЙ

Ю.В. КОЗАК

Пойменные экосистемы отличаются своеобразием природных условий и характером формирования биоты. Антропогенное воздействие на них приводит к разнообразным нарушениям в функционировании экосистемы. Меняется типичный флористический состав ценозов, наблюдается трансформация природной структуры растительности и снижение ее мелиоративной роли. Знание этих изменений важно для функционирования и развития пойменных ценозов.

На основании анализа результатов исследований, впервые приведены аннотированный конспект флоры пойменных экосистем г. Луцка и его окрестностей. Установлено, что на изучаемой территории произрастает 295 вид сосудистых растений, относящихся к 6 классам, 45 порядкам, 63 семействам и 180 родам.

Основу флоры (96,3% исследуемой ценофлоры) составляют растения класса *Magnoliosida*, где представлено 30 порядков, 45 семейств, 137 родов и 224 вида (74,4%) и класс *Liliopsida* – (8 порядков, 11 семейств, 36 родов и 66 видов (21,9%)). Другие виды (3,6%) растений относятся к классам *Pinopsida*, *Bryopsida*, *Equisetopsida*, *Charopsida*.

Во флоре исследуемой территории ведущими семействами является *Asteraceae*, *Poaceae*, *Apiaceae*, *Rosaceae*, *Lamiaceae*. Характерным для указанных ценофлор является господство видов семейства *Asteraceae*, что соответствует особенностям естественной флоры региона исследований. Повышенная роль семей *Apiaceae* и *Lamiaceae* свидетельствует о смещении спектра семейств под влиянием антропогенной трансформации в сторону ксерофитизации. В составе флоры поймы на территории города выявлены виды, включенные в Красную книгу Украины – *Epipactis helleborine*, *Dactylorhiza incarnata*, и в список Бернской конвенции – *Ostericum palustre*.

Ключевые слова: Луцк, флора поймы, сосудистые растения, систематический анализ

VASCULAR PLANTS FLORA OF THE FLOOD PLAIN ECOSYSTEMS OF LUTSK CITY AND ITS ENVIRONS

YU. V. KOZAK

Flood plain ecosystems are characterized by peculiarity of natural conditions and the way of biota formation. Anthropogenic impact on them leads to a variety of violations in the functioning of the ecosystem. It results in the change of the typical flora composition of the cenoses, transformation of the natural structure of vegetation and decreasing in its land-reclamation role. Knowledge of these changes is important for the functioning and development of flood plain cenoses.

Based on the conducted research, an annotated checklist of the flora of flood plain ecosystems of Lutsk city and its environs is presented for the first time. It has been established that 295 species of vascular plants belonging to 6 classes, 45 orders, 63 families and 180 genera grow on the studied territory.

The basis of the flora (96,3% of the investigated cenoflora) is formed by the plants of the *Magnoliosida* class, which represents 30 orders, 45 families, 137 genera and 224 species (74,4%) and the *Liliopsida* class – (8 orders, 11 families, 36 genera and 66 species (21,9%)). Other species (3,6%) belong to the *Pinopsida*, *Bryopsida*, *Equisetopsida* and *Charopsida* classes.

The leading families in the flora of the studied territory are *Asteraceae*, *Poaceae*, *Apiaceae*, *Rosaceae*, *Lamiaceae*. The most typical feature of these cenofloras is the prevalence of species of the *Asteraceae* family, which corresponds to the natural flora of the studied region. The major role of the *Apiaceae* and *Lamiaceae* families is an evidence of the displacement of the family spectrum under the influence of anthropogenic transformation towards xerophytization. The species included in the Red Data Book of Ukraine, such as *Epipactis helleborine*, *Dactylorhiza incarnata*, and the list of the Berne Convention – *Ostericum palustre* have been identified in the flora of the flood plains of the city.

Key words: Lutsk, flora of flood plains, vascular plants, systematic analysis

Надійшла 11.09.2017

Прийнята до друку 24.12.2017

КОЗАК Ю.В. Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, вул. Потапова, 9, Луцьк, 43025, Україна; e-mail: Yuliakozak@ukr.net

KOZAK YU.V. Lesya Ukrainka Eastern European National University, 9 Potapov St, Lutsk, 43025, Ukraine; e-mail: Yuliakozak@ukr.net